

- поширення інформації через мережу Інтернет(інклюзивно-ресурсний центр має мати свій веб-сайт, Viber-групи тощо).

4. Демонстрація конкретних досягнень дитини із наголошенням на важливості участі батьків у її успіху.

Співпраця фахівців інклюзивно-ресурсних центрів та батьків дітей з особливими освітніми потребами – це двосторонній процес, який має базуватися на розумінні необхідності такої взаємодії і фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів і батьками дітей з особливостями розвитку.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12 липня 2017 р. № 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

УДК 376.011.3-051

Докучина Т.О., кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
*Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Підготовка фахівців спеціальної освіти передбачає не лише формування у них системи професійних знань, вмінь та навичок, а й необхідних якостей особистості. Однією з таких є мобільність, яка забезпечує професійний розвиток та є невід'ємною складовою компетентності сучасного фахівця спеціальної освіти, діяльність якого реалізується у динамічних соціально-економічних та політичних умовах розвитку суспільства.

Проблемі формування професійної мобільності педагогів привчені наукові доробки Л. Амірової, Л. Горюнової, Н. Дячок, Е. Нікітіної, Р. Пріми, Л. Сушенцевої та ін. У спеціальній педагогіці вченими вивчались різні аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів-дефектологів, які є основою для дослідження професійної мобільності (М. Берегова, В. Засенко, О. Мартинчук, Н. Пахомова, Ю. Пінчук, Л. Прядко, С. Миронова, В. Синьов,

В. Тарасун, Л. Фомічова, М. Шеремет та ін.). Проте цілісного дослідження визначеної проблеми не здійснювалось.

Метою нашої статті є визначення чинників, які впливають на формування професійної мобільності фахівця спеціальної освіти.

Концепція Нової української школи визначає, що сучасний педагог, має бути «агентом змін», постійно працювати над собою, виконувати роль не лише наставника та джерела знань, а й коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини [1]. Визначені пріоритети формування особистості та компетентності педагога обумовлюють значущість формування професійної мобільності, що сприятиме багатофункціональності фахівця та його готовності до змін у освітній галузі.

Мобільність у педагогічній діяльності передбачає сформовану здатність швидкого реагування на нові, нестандартні ситуації, на зміни, які є актуальними у системі освіти. Вчені визначають різні підходи до тлумачення сутності професійної мобільності, що зводяться до двох напрямів:

- як здатність змінювати професію;
- як здатність ефективно реалізовувати діяльність відповідно до змін у професії [2; 3; 4].

У своєму дослідженні підтримуємо другий підхід до визначення мобільності фахівця спеціальної освіти як готовності до змін у професії, що є показником професійного розвитку та компетентності. Оскільки, для професійного розвитку саме готовність до змін у професії є значущою, що обумовлює необхідність її формування.

Р. Пріма розглядає професійну мобільність педагога як складне системне утворення, інтегративну якість особистості, яка формується та проявляється саме у процесі професійного навчання та творчої самореалізації у професії діяльності, перепідготовці та самовихованні [3]. Це актуалізує необхідність формування професійної мобільності у майбутніх фахівців спеціальної освіти у процесі фахової підготовки, а вчителів-дефектологів у процесі методичної роботи та самоосвіти.

У своєму дослідженні процес формування професійної мобільності розглядаємо як чинник, що сприяє професійному розвитку особистості фахівця спеціальної освіти, який здатний актуалізувати свій потенціал, досвід для ефективного виконання завдань професійної діяльності у змінних умовах, при цьому не втратити свою індивідуальність та майстерність.

Аналіз наукових досліджень вчених (Л. Дольнікова, Л. Сушенцева, Г. Шевчук, Р. Пріми, Т. Прохоренко та ін.) дозволив визначити та узагальнити чинники, які впливають на формування професійної мобільності фахівців спеціальної освіти [2; 4]:

1. Соціально-економічні глобальні процеси, кризи, останньою з яких є всесвітня пандемія через Covid-19.

2. Модернізація освіти в Україні та світі, що передбачає оновлення освітніх програм, підходів до навчання та появу нових форм його організації.

3. Активний розвиток та впровадження в освіту інформаційних технологій, дистанційного навчання та ін.

4. Рівень професійних знань, вмінь та навичок фахівця визначає рівень здатності та готовності адаптуватись до змін у професії, реалізовувати нові завдання, творчо змінювати стиль діяльності та ін.

5. Усвідомлення змісту, сутності своєї професії, професійних обов'язків, що забезпечує можливість роботи в різних закладах освіти, на різних посадах, з різними категоріями дітей у відповідному напрямку корекційно-розвиткової роботи. Наприклад, робота олігофренопедагога з різними категоріями дітей з ООП (інтелектуальні порушення, ЗПР, складні порушення розвитку, у структурі яких є порушення пізнавальної діяльності) у напрямку корекції когнітивного розвитку.

6. Самооцінка професійної діяльності за умови її адекватності сприяє професійному розвитку та мобільності.

7. Професійна мотивація, спрямована на вдосконалення професійної майстерності, саморозвитку та ін. Саме мотивація є рушійною силою професійної діяльності та готовності до мобільності у професії вчителя-дефектолога.

Висновки та перспективи. Отже, професійна мобільність є значущою якістю сучасного фахівця спеціальної освіти. Багатофункціональність професії вчителя-дефектолога вимагає сформованості професійної мобільності у фахівців для максимально успішної реалізації у трудовій діяльності та особистісному розвитку. Подальші наукові розвідки цієї проблеми будуть спрямовані на вивчення стану професійної мобільності фахівців спеціальної освіти та пошуку й розробки методичного забезпечення її формування.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Пріма Р.М. Теоретико-методичні засади формування професійної мобільності майбутнього фахівця початкової освіти: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04. Луцьк.2010. 446 с.

3. Рибалко Л.С., Черновол-Ткаченко Р.І., Горбачова І.І. Формування професійної мобільності вчителів: акмеологічний підхід, загальна середня освіта. Харків : Основа. 2019. 96 с.

4. Сушенцева Л., Шевчук Г., Дольнікова Л. Професійна мобільність педагога як умова його конкурентоздатності на сучасному ринку освітніх послуг. *Молодь і ринок*. 2016. №5. С. 6-12.